

Quintessens, opgericht in 1992, bestaat uit een vaste kern van inmiddels zes vocale solisten. Zij kennen elkaar van het koor van de Nederlandse Bachvereniging, dat o.a. de jaarlijkse uitvoering Van de Mattheüs Passion in Naarden verzorgt. Het repertoire bestaat vooral uit zesstemmige muziek uit de tijd rond 1600.

Jaarlijks worden onder leiding van een gastdirigent avondvullende concerten gegeven met een grotere bezetting.

Zo stonden eerder Vespers voor Allerheiligen en Kerstmis van Monteverdi en voor Sint Maarten van Rigatti op het programma, de Musicalische Exequien van Schütz, de kerstnacht mis resp. het kerstverhaal op muziek van verschillende componisten, gevolgd door kerstmuziek van Charpentier en paasmetten van Praetorius.

Voor het programma van dit jaar is Quintessens uitgebreid tot een ensemble van negen vocale stemmen, drie blokfluiten, dulciaan / fagot, twee violen, altviool, cello, klavecimbel en orgel.

Hans Noyens studeerde koordirectie bij Cees Rotteveel aan het Brabants Conservatorium en piano aan het Conservatorium in Maastricht. Tevens volgde hij de studie Muziekwetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Na het behalen van het diploma UM Koordirectie zette hij zijn studie voort bij Eric Ericson in Stockholm. Hij volgde cursussen bij o.a. Frieder Bernius, Daniel Reuss en Jos van Veldhoven. Als zanger was hij actief bij ensembles als Currende (Brussel), Cappella Amsterdam en de Nederlandse Bachvereniging. Hij werkte bij de NPS als programmasamensteller voor Radio 4. Momenteel werkt hij als adviseur vocale muziek bij Kunstfactor, het landelijk sectorinstituut voor de amateurkunst. Naast het Waterlands Kamerkoor dirigeert hij Arte Vocale uit Hengelo; daarnaast wordt hij regelmatig gevraagd voor uiteenlopende projecten, onlangs nog bij het Festival Oude Muziek - Nu in Hoorn met de Missa Scala Aretina van Francesco Valls. Als docent koordirectie is hij verbonden aan de Meerjarige Dirigenten Opleiding in Utrecht (MDO).

Magnificat

Quintessens o.l.v. Hans Noyens

2011

Zeist, Zaterdag 10 december, Sionskerk, 16.30 uur
Eefde, Zondag 11 december, Kapel op 't Rijsselt, 11.30 uur
's Heerenbergh, Zondag 18 december, Luis Bergh, 16.30 uur

Toelichting

“Grote dingen heeft de Machtige voor mij gedaan!”

Zo zingt Maria, wanneer ze, in verwachting van Jezus, op bezoek gaat bij haar familielid Elisabeth, zelf ook zwanger. Beide vrouwen raken in hoger sferen bij hun ontmoeting, zich bewust van het bijzondere dat hun wacht. Maria loopt in haar lofzang vooruit op de kern van Jezus' optreden en leer, wanneer ze zingt dat God niet de hoogmoedige, maar de geringe verheft, en dat Hij niet de rijken, maar de hongerigen met gaven overlaadt. God is barmhartig, zo kun je haar zang samenvatten.

De lofzang van Maria is vooral bekend geworden als het '*Magnificat*', naar het eerste woord van de Latijnse vertaling van deze lofzang.

Al vanaf de eerste eeuwen van onze jaartelling werden de drie lofzangen uit Lucas 1 en 2 dagelijks gereciteerd in het getijdengebed: de lofzang van Zacharia, het *Benedictus*, tijdens de Lauden (het ochtendgebed), de lofzang van Maria, het *Magnificat* dus, tijdens de Vespers (het avondgebed), en de lofzang van Simeon, het *Nunc dimittis*, tijdens de Completen (het gebed voor het slapen gaan).

Voor de Vespers werden in de loop der eeuwen heel populair. Het is daarom logisch dat componisten graag de tekst van het *Magnificat* op muziek zetten. In het begin eenvoudig, later steeds rijker en monumentaler. Het bekende *Magnificat* van J.S. Bach is in deze ontwikkeling een hoogtepunt, maar ook componisten uit later eeuwen grepen graag naar deze tekst terug.

In de kloosters en stadskerken werd het *Magnificat* normaliter gregoriaans gereciteerd, in een van de verschillende kerktoonsoorten. Zo worden in het *Magnificat* van Prentyce de oneven verzen gereciteerd in de zogenaamde '8e toon'.

Het oudste meerstemmige *Magnificat* in ons programma is van de Engelse componist **Henry Prentyce (2)**. Van hem is weinig bekend; op het eind van zijn leven werd hij nog 'Gentlemen of the Chapel Royal'. Van hem is slechts één werk overgeleverd: zijn groots opgezette 5-stemmige *Magnificat*. Het is 'alternatim' gecomponeerd: afwisselend een vers meerstemmig en een vers gregoriaans. De meerstemmige verzen zijn polyfoon: zelden zingen de vijf verschillende partijen de tekst op hetzelfde moment.

De 'florale' stijl, met ingewikkelde muzikale patronen, is kenmerkend voor de Engelse kerkmuziek uit de vroege renaissance. De muziek lijkt daarbij geheel los te staan van de gezongen tekst.

Quintessens & Hans Noyens

Quintessens:

Sopraan:

Jeannette van Dalen
Lida Wels
Ingrid Wage

Alt:

Siebe Haagsma
Ireen Paradaans

Tenor:

Gert M. Knepper
Rens Bijma

Bas:

Jan Willem Dijkens
Joost van Leeuwen

Blokfluit:

Marjoke van Die
Gerdien Tanja
Margritha Isings

Dulciaan, fagot:

Marjan Prins

Viool:

Christian Jünemann
Thijs Gerretsen

Altviool:

Romein van der Drift

Cello:

Judith van der Werf

Klavencimbel:

Martine Visser

Orgel:

Gert Jan Velders

Dirigent:

Hans Noyens

Deutsches Magnificat (7. Schütz)

Meine Seele erhebt den Herren,
und mein Geist freuet sich Gottes, meines Heilandes.

Denn er hat seine elende Magd angesehen.
Siehe, von nun an werden mich selig preisen alle Kindeskind.

Denn er hat große Ding an mir getan,
der da mächtig ist, und des Name heilig ist.

Und seine Barmherzigkeit währet immer für und für
bei denen, die ihn fürchten.

Er übet Gewalt mit seinem Arm,
und zerstreuet, die hoffärtig sind in ihres Herzens Sinn.

Er stößet die Gewaltigen vom Stuhl
und erhöht die Niedrigen.

Die Hungerigen füllet er mit Gütern
und läßt die Reichen leer.

Er denket der Barmherzigkeit
und hilft seinem Diener Israel auf.

Wie er geredt hat unsern Vätern,
Abraham und seinem Samen ewiglich.

Ehre sei dem Vater, und dem Sohn
und auch dem Heiligen Geiste,

wie es war im Anfang, jetzt und immerdar
und von Ewigkeit zu Ewigkeit.
Amen

De Duitse componist **Johann Stadlmayr (1)** leefde in de zeventiende eeuw, en was 'Hofkapellmeister' aan het Hof in Innsbruck. Hij schreef veel muziek, deels in de oude polyfone renaissancestijl, deels in de nieuwe concertante barokstijl. Zijn *Magnificat* (1641) is geschreven voor twee vierstemmige koren, twee afzonderlijke vioolpartijen en basso continuo. Het eerste koor heeft een meer prominente rol dan het tweede.

De Venetiaanse barokcomponist en zanger **Giovanni Rovetta (10)** publiceerde in 1639 een bundel mis- en vespermuziek in de moderne concertante stijl. Het *Magnificat* hieruit is achtstemmig, met een begeleiding van twee violen en continuo. Rovetta heeft duidelijk veel geleerd van Monteverdi.

Heinrich Schütz (7) wordt beschouwd als de grootste Duitse componist uit de 17^e eeuw. Een groot deel van zijn lange leven was hij in dienst van de Keurvorst van Saksen in Dresden. In 1657 liet hij een bundel kerkmuziek voor vierstemmige cantorijen uitgeven. Op verzoek van de uitgever is een continuopartij (instrumentale baspartij) toegevoegd. Het Deutsches Magnificat is gebaseerd op Luthers Bijbelvertaling.

Johann Fux (6) was een Weense componist, die vanaf rond 1700 in dienst was van de Habsburgse keizers. Hij werd vooral beroemd met "Gradus ad Parnassus", een methode om in verschillende niveaus te leren componeren. Zijn Magnificat in F valt vooral op door een lopende bas. Zo'n lopende bas is nu vooral bekend uit de jazzmuziek, maar werd al toegepast vanaf 1600.

Marc-Antoine Charpentier (5) schreef zijn meeste kerkmuziek rond 1690 voor de Jezuïetenkerk Saint Louis in Parijs. Zijn late Franse barokstijl vinden we ook terug in de ongeveer 10 Magnificats die hij ons naliet. Het *Magnificat* H.78 is geschreven voor solisten, vierstemmig koor en een orkest van fluiten en strijkers.

Als afwisseling klinken twee **instrumentale stukken**, beide geschreven voor twee vierstemmige instrumentale groepen, hier vertolkt door blokfluiten en strijkers.

Een instrumentale Canzone (1625) is geschreven door de Venetiaanse componist **Giovanni Picchi (3)**, terwijl **Marc-Antoine Charpentier (8)** ons een *Offerte* naliet, afkomstig uit een instrumentale mis.

Eveneens ter afwisseling hoort u kerstliedbewerkingen uit 1629 van **Guilielmus Messaus (4)**, zangmeester aan de St. Walburgis in Antwerpen, en van **Michael Praetorius (9)**, die vooral belangrijk was voor de introductie van de Italiaanse barokstijl in de Duitse muziek voor de Lutherse eredienst.

Programma

1. Magnificat Primi Toni,
Johann Stadlmayr (1575-1648)
2. Magnificat (8. Toni)
Henry Prentyce (ca. 1450-1514)
(Strofes 3,4,5,6 niet in `s Heerenberg)
3. Canzona XVIII, a Doi Chori, (*instrumentaal*)
Giovanni Picchi (1571-1643)
4. a. Het viel eens hemels dauwe
b. O salich heyligh Bethlehem
Guilielmus Messaus (1589-1640)
(Niet in Zeist)
5. Magnificat H. 78,
Marc-Antoine Charpentier (1643-1704)

Pauze (alleen in Eefde)
6. Magnificat in F, K 101
Johann Joseph Fux (1660-1741)
7. Deutsches Magnificat (Zwölf Geistliche Gesänge; *Tekst pag. 6*)
Heinrich Schütz (1585-1672)
8. Offerte à deux choers (uit Messe pour plusieurs instruments au lieu des orgues), (*instrumentaal*)
Marc-Antoine Charpentier (1643-1704)
9. a. Lobt Gott ihr Christen alle zugleich
b. Es ist ein Ros entsprungen
c. Geborn ist Gottes Söhnelein
Michael Praetorius (1571-1621)
(Niet in Zeist)
10. Magnificat a 8 Voci e 2 Violini,
Giovanni Rovetta (1595-1668)

Teksten

Magnificat (Latijn)

(1. Stadlmayr, 2. Prentyce, 5. Charpentier, 6. Fux, 10. Rovetta)

(vertaling: naar NBV)

1. Magnificat anima mea Dominum:	Mijn ziel prijst en looft de Heer
2. et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo.	en mijn hart juicht om God, mijn redder:
3. Quia respexit humilitatem ancillae suae: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.	Want hij heeft oog gehad voor mij, zijn minste dienaar. Zie, alle geslachten zullen mij voortaan gelukkig prijzen.
4. Quia fecit mihi magna qui potens est: et sanctum nomen ejus.	Grote dingen heeft de machtige voor mij gedaan, heilig is zijn naam.
5. Et misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum.	En barmhartig is hij, van geslacht tot geslacht voor al wie hem vereert.
6. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.	Hij toont zijn macht en de kracht van zijn arm, en drijft uiteen wie zich verheven wanen.
7. Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.	Heersers stoot hij van hun troon, en wie gering is geeft hij aanzien.
8. Esurientes implevit bonis: et divites dimisit inanes.	Wie hongerig is overlaadt hij met gaven, maar rijken stuurt hij weg met lege handen.
9. Suscepit Israel, puerum suum, recordatus misericordiae suae.	Hij trekt zich het lot aan van Israël, zijn dienaar, hij herinnert zich zijn barmhartigheid,
10. Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, et semini ejus in saecula.	- zoals hij aan onze voorvaders heeft beloofd - jegens Abraham en zijn nageslacht tot in eeuwigheid.
11. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto,	Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest,
12. Sicut erat in principio, et nunc, Et in saeculo saeculorum, Amen.	zoals het was in het begin, nu en in de eeuwen der eeuwen. Amen.